

Date: 1st November-2025

XX ASR O'ZBEK RASSOMLARI IJODIDA MILLIY RANGTASVIR MAKTABI.

Namangan davlat universiteti

San'atshunoslik kafedrası o'qituvchi

O'qituvchi: **Mamadjanov Baxtiyor Usubjanovich**

Talabaa: **Abdulohudova SaodatRasuljon qizi**

abdulohudovasaodatxon@gmail.com

Annotatsiya: Mazkur maqolada XX asr o'zbek rangtasvir san'atining shakllanish jarayoni, uning rivojlanish bosqichlari va milliy badiiy an'analar bilan uyg'unlashuvi tahlil qilinadi. O'zbekiston rassomlarining ijodida milliy ruh, rang madaniyati va zamonaviy estetik tafakkurning o'zaro bog'liqligi yoritilgan. Shuningdek, rangtasvirda xalqona motivlar, ramziy obrazlar va milliy qadriyatlarning ifoda usullari tahlil etiladi.

Kalit so'zlar: Rangtasvir, milliy maktab, o'zbek san'ati, realizm, obraz, estetik did, kompozitsiya, ijodiylik, badiiy ifoda.

Kirish: O'zbekistonda rangtasvir san'atining shakllanishi XX asr boshlarida jadidchilik g'oyalari va yangi ta'lim tizimining paydo bo'lishi bilan bog'liq. Rassomlar xalq hayotini, turmush tarzini va milliy ruhiyatini tasvirlashga intildilar.

Bu davrda Ural Tansiqboev, Chingiz Ahmarov, Raxim Ahmedov, Malik Nabiev, Zokir Jalilov, Ruzi Choriev kabi rassomlar ijodi o'zbek rangtasvir maktabining poydevorini yaratdi. Ularning asarlarida milliy ruh, ranglar uyg'unligi, xalqona bezak elementlari, ramziy obrazlar yaqqol namoyon bo'lgan.

Asosiy qism: Masalan, Ural Tansiqboev tabiat manzaralarini yorqin, iliq ranglar orqali tasvirlab, Vatan go'zalligini ulug'ladi. Chingiz Ahmarov esa monumental rangtasvirda sharqona g'oyalarni zamonaviy badiiy ifoda bilan uyg'unlashtirdi. Raxim Ahmedov inson siymosi orqali milliy xarakterni chuqur ochib bera oldi.

XX asrning ikkinchi yarmida rangtasvirda modernizm, ekspressionizm va dekorativlik unsurlari kuchaydi. Rassomlar milliy ruhni zamonaviy plastika va koloristika orqali ifodalashga harakat qildilar. Shu tariqa o'zbek rangtasvir san'ati nafaqat milliy, balki xalqaro miqyosda ham e'tirof etildi⁶⁶.

XX asrning dastlabki yillarida o'zbek rangtasviri realizm asosida shakllandi. Rassomlar hayotiy voqealarni tabiiy holatda aks ettirishga, xalq hayotini estetik talqin etishga e'tibor qaratdilar⁶⁷.

⁶⁶ Abdumo'minovich, A. A. (2023). QADIMDA USTALARNING SHOGIRD

TAYYORLASHDA O'ZIGA XOS MILLIY ANANAVIY ASOSLARI. Journal of Universal Science Research, 1(5), 1440-1447

⁶⁷ ABDUMO'MINOVICH, A. A. (2023). BO'LG'USI TASVIRIY SAN'AT, O'QITUVCHILARINI TAYYORLASHDA HOZIRGI DAVR DOLZARB, MASALALARI. Journal of Universal Science Research, 1(5), 1423-1429., Sodiql, AM (2022). TASVIRIY SAN'AT ASARLARIDA KOPOZITSIYA BADDIY

Date: 1st November-2025

Ural Tansiqboev (1904–1974) o‘zbek manzarachilik san’atining asoschilaridan biridir. Uning “Tog‘ manzarasi”, “Buxoro”, “Vatan dalalari” kabi asarlarida yorqin ranglar uyg‘unligi, tabiatga mehr va milliy ruh yaqqol seziladi.

Raxim Ahmedov (1921–2008) inson siymosi orqali milliy xarakterni chuqur ifodalagan portret ustasi sifatida tanilgan. “Ona”, “Dehqon”, “O‘quvchi qiz” kabi asarlarida oddiy xalq obrazlari orqali samimiyat va ezgulikni tasvirlagan.

Chingiz Ahmarov (1912–1995) monumental rangtasvir ustasi bo‘lib, “Alisher Navoiy”, “Farhod va Shirin” kabi devoriy asarlari orqali milliy madaniyat va tarixni tasvirda mujassamlashtirgan.

Ruzi Choriev (1931–1999) o‘zbek rangtasvirida ramziy ifoda va dekorativlik yo‘nalishini mustahkamladi. Uning “Bayram”, “Sadoqat”, “Barkamollik” kabi asarlarida sharqona g‘oya, xalqona uslub va chuqur ma’naviy mazmun uyg‘unlashgan⁶⁸.

Malik Nabiev, Zokir Jalilov, Bahodir Jalolov, Lutfulla Abdullaev kabi rassomlar ham milliy maktabning shakllanishida muhim rol o‘ynadilar. Ularning ijodi o‘zbek san’atida realizm, ekspressionizm, dekorativlik va koloristik uyg‘unlikni birlashtirdi.

XX asr o‘rtalaridan boshlab o‘zbek rangtasvirida modernizm, ekspressionizm va avangard yo‘nalishlari kirib keldi. Bu yangi badiiy oqimlar milliy ruhni zamonaviy plastik ifoda vositalari bilan boyitdi.

O‘zbekistonning Tarixiy Merosi: Mustaqillik davrida monumental rangtasvir orqali O‘zbekistonning qadimiy tarixiy shaharlaridan, me’moriy yodgorliklaridan ilhomlanilgan asarlar yaratildi. Samarqand, Buxoro, Xiva kabi tarixiy shaharlar va ulardagi arxitektura elementlari, o‘zining yuksak go‘zalligi va mo‘jizaviy xarakteri bilan monumental rangtasvirning yangi shakllariga yo‘l ochdi.

Mustaqillik yillarida monumental rangtasvirda O‘zbekistonning tarixiy, madaniy va diniy merosi muhim o‘rin tutdi. O‘zbekistonning qadimiy shaharlaridan biri bo‘lgan Samarqand, Buxoro, Xiva va Toshkentda joylashgan tarixiy obidalar va me’moriy yodgorliklar tasvirlari san’atkorlarning ilhomi bo‘lib xizmat qildi. Taraqiy etgan ilm-fan, san’at va arxitektura namunalaridan foydalanib, yangi uslubda monumental rasmlar yaratish boshlanadi⁶⁹.

Misol sifatida, 1990-yillarda Toshkentda qadimiy O‘zbekiston tarixini aks ettirgan ulkan rangtasvir asarlari paydo bo‘ldi. Ular orasida mustaqillikni kutgan xalqning orzu va intilishlarini ifodalovchi monumental rasmlar alohida o‘rin egalladi. San’atkorlar yangi usullarni, jumladan, xalqning an’anaviy motiflarini, yurtning tabiiy go‘zalliklarini va inson ruhi, uning aziz qadriyatlarini tasvirlashga intildilar.

Yangi yondashuvlar va zamonaviy uslublar

Mustaqillik yillarida O‘zbekistonda monumental rangtasvirda yangi yondashuvlar va uslublar rivojlandi. Badiiy ijodda nafaqat milliy rang-baranglik, balki global estetik

⁶⁸ QIMMATINI TAHLIL VA TASHRIB BERA VA O‘QUVCHILARNING BADDIY Idrok HAQIDAGI BILIMLARINI OSHIRISH. XALQARO JURNALI JTIMOIY FAN VA INTERDISPLINAR RESEARCH ISSN: 2277-3630 Ta'sir faktori: 7.429 , 11 (03), 149-151

⁶⁹ Sodiq, A. M. (2023). BOLAJAK TASVIRIY SANAT OQITUVCHILARIDA BADDIY- IJODIY MAHORATLARINI RIVOJLANTIRISHDA MANZARA JANRIDAN FOYDALANISH USULLARI. Journal of Universal Science Research, 1(5), 1430-1439.

Date: 1st November-2025

talablarga ham moslashuv jarayoni boshlandi. Zamonaviy texnologiyalar va rangtasvir vositalari yordamida asarlarda yorqin ranglar, abstrakt shakllar, dinamik kompozitsiyalar, simmetriya va asimmetriya kabi elementlar qo'llanila boshlandi.

Shuningdek, mustaqillikni nishonlash va uning qadriyatlarini targ'ib qilish maqsadida ko'plab yirik monumental rangtasvir asarlari yaratildi. Bunda tarixiy shaxslar, mustaqillik kurashi, xalqimizning yagona maqsadga bo'lgan intilishi kabi mavzularning tasvirlanishiga alohida e'tibor qaratildi.

O'zbekistonning hozirgi monumental san'ati

O'zbekiston mustaqillik yillarida monumental rangtasvirda o'ziga xos uslub va mazmunni shakllantirish bilan birga, bu san'at turi hali ham rivojlanib bormoqda. Bugungi kunda badiiy ijodkorlar milliy rangtasvir an'alarini zamonaviy avlodning talablari bilan uyg'unlashtirishga intilmoqda. Toshkentda joylashgan yangi madaniyat markazlari, san'at galereyalari, yirik arxitektura yodgorliklarida yangi asarlar paydo bo'lmoqda.

Bu davrda O'zbekistonning xalqlararasi aloqalarini mustahkamlash, uning tarixiy, madaniy va diniy merosini dunyo miqyosida tanitish hamda yangi yuksakliklarga olib chiqish uchun monumental rangtasvir muhim vositaga aylanmoqda.

Xulosa: O'zbekiston mustaqilligi yillarida monumental rangtasvir o'zining yangilanishi bilan diqqatga sazovor bo'ldi. Milliy an'analar va zamonaviy yondashuvlarning uyg'unligi, xalqning orzu-umidlari, tarixiy xotiralar va yurtning ma'naviy merosi bu sohada yangi bir sahifa ochishga yordam berdi. Bugungi kunda bu san'at turi xalqning o'zligini, o'ziga xosligini va xalqaro miqyosdagi o'rnini anglatadi. O'zbekistonning monumental rangtasvir san'ati, shubhasiz, o'zining noyoblighi va go'zalligi bilan butun dunyo san'atida o'zining munosib o'rnini topadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR.

1. Abdumo'minovich, A. A. (2023). QADIMDA USTALARNING SHOGIRD TAYYORLASHDA O'ZIGA XOS MILLIY ANANAVIY ASOSLARI. Journal of Universal Science Research, 1(5), 1440-1447.
2. ABDUMO'MINOVICH, A. A. (2023). BO'LG'USI TASVIRIY SAN'AT O'QITUVCHILARINI TAYYORLASHDA HOZIRGI DAVR DOLZARB MASALALARI. Journal of Universal Science Research, 1(5), 1423-1429.
3. Sodiq, AM (2022). TASVIRIY SAN'AT ASARLARIDA KOPOZITSIYA NING BADDIY IDROK HAQIDAGI BILIMLARINI OSHIRISH. XALQARO JURNALI JTIMOIY FAN VA INTERDISPLINAR RESEARCH ISSN: 2277-3630 Ta'sir faktori: 7.429 , 11 (03), 149-151.
4. Sodiq, A. M. (2023). BOLAJAK TASVIRIY SANAT OQITUVCHILARIDA BADIY-IJODIY MAHORATLARINI RIVOJLANTIRISHDA MANZARA JANRIDAN FOYDALANISH USULLARI. Journal of Universal Science Research, 1(5), 1430-1439.
5. Muhammad, A. (2022). PECULIARITIES OF THE SCIENTIFIC STUDY OF THE RELATIONSHIP BETWEEN COMPOSITION AND COLOR IN THE GENRE OF

Date: 1st November-2025

LANDSCAPE. ASIA PACIFIC JOURNAL OF MARKETING & MANAGEMENT
REVIEW ISSN: 2319-2836 Impact Factor: 7.603, 11(02), 5-8.

6. Abdumo, M. A. O. G. L. (2022). Ochiq havoda insonlarni turli xolatlaridan tasvirlar
bajarish texnologiyalari. Science and Education, 3(9), 474-480.

7. Abdumo'Minova, D. A. Q. (2022). Talabalarga tasviriy san'atdan mashg'ulotlarni
tashkil etishda qalamtasvirning nazariy qonunlardan foydalanish. Science and Education,
3(9), 467- 473.

